

ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ ФАКТОРИ ВО УНАПРЕДУВАЊЕТО НА КРЕАТИВНОСТА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ

Креативните и талентирани деца претставуваат уникатна општествена група која има силно и моќно влијание во општество, со цел да постигнат високи дострели на професионален план. Креативната личност се дефинира како индивидуа чии единствени карактерни особини овозможуваат во определени околности да создадат нови производи кои ќе имаат поширока општествена важност.

Клучни зборови: креативност, социјални фактори, надареност, семејство.

Вовед

Несомнено, човекот важи за природно битие кое се изградува во социјалната средина, како резултат на неговата динамичност што е од исклучителна важност за унапредување на креативноста. Со други зборови креативноста значи дека, не само што личноста поставува определени барања до средината туку таа иста социјална средина му поставува на субјектот определени барања и ако таа не одговори на тие барања, може многу лесно да се случи средината да ја казни или да ја отфрли таа личност. Во најелементарниот начин на прилагодување најчесто се препознава пасивното однесување на индивидуата.

Креативните и талентирани деца претставуваат уникатна општествена група која треба внимателно да се негува, усвојува и надополнува се со цел, произведување на високо образован профил на кадар кој ќе има силно и моќно влијание во нашето општество, а тие ќе се стремат за високи дострели на професионален план. Но, не од секое креативно дете, можат да се очекуваат високи постигнувања, бидејќи, напредокот и издигнувањето на секој поединец е плод на повеќе елементарни социјални фактори кои треба да ја негуваат креативната надареност, а пред се да се вложува максимален труд и енергија за потоа таа да исплива на посакуваното високо општествено вреднување.

Најчесто креативната личност се дефинира како индивидуа чии единствени карактерни особини овозможуваат во определени околности да создадат нови производи кои ќе имаат поширока општествена важност. Во поновата литература креативноста се набљудува и опишува како креативна надареност според.

Фактори кои придонесуваат во развивање и унапредување на креативноста кај учениците

Поради поголема прегледност во следењето на анализата на податоците од анкетното истражување би ја спомнала општата хипотеза од која тргнавлиянието на социјалните фактори со посебен акцент на современиот стил во основните училишта

¹ marina_nestorovska@yahoo.com

врз поттикнувањет и развојот на креативноста кај учениците од предметната настава во основните училишта во Општина Битола е недоволно застапена.

Во теоредскиот дел се прикажани одредени констатации како што се големото влијание на социјалната средина врз унапредувањето на креативноста; улогата на наставникот за унапредување на креативноста; начинот на кој наставникот ја поттикнува креативноста кај учениците; улогата на психологот во рана детекција и поттикнување на креативноста кај децата; колку и во колкава мера родителите создаваат позитивна атмосфера за развивање на креативноста и тн. со цел овие теоретски сознанија да се поделат со податоците кои се добиени од анкетното испитување на наставниците и родителите, нивните ставови и видувања за тоа колку тие придонесуваат или не во унапредување на креативноста кај учениците од предметна настава.

Во прашалникот наменет за родителите на прво поставеното прашање кои фактори придонесуваат во развивање и унапредување на креативноста кај учениците, 70 испитаници (41%) одговориле дека комплементарното делување на семејството во спрега со врсниците, улогата на училиштето со нагласеност на активноста на педагошко-психолошката служба како и пошироката социјална средина на живеење делува многу во унапредување на креативноста кај учениците.

Ако ги доведат овие податоци во корелација со полот на родителите ќе констатираме дека многу е помал бројот на родители-татковци кои се вклучиле во истражувањето, наспроти родителите-мајки кои одговориле на поставените прашања од анкетниот прашалник. Ова покажува дека Балканските стереотипи во еквивалентното вклучување на давата партнери во процесот на социјализација во голема мера се присутни.

Сакајќи дополнително да ги анализираме ставовите на родителите според полот за тоа кој од наведените фактори сметаат дека најповеќе придонесува во развивање и унапредување на креативноста кај нивното дете, татковците во 34% одговориле дека семејството е клучниот фактор додека жените во 48% се изјасниле за важноста на комплементарното делување на семејството, училиштето, врсниците како и пошироката општествена средина дека делуваат врз унапредување на креативноста кај нивните деца.

Од аспект на националната припадност родителите на прво поставеното прашање кое се однесуваша на тоа кои фактори најповеќе придонесуваат за унапредување на креативноста кај учениците одговориле на следниот начин:

58 (41%) од Македонска националност, 5 (33%) Турска националност, 2 (29%) од Албанска и 4 (33%) Влашка националност, се согласуваат дека сите фактори подеднакво влијаат во унапредување и развивање на креативноста кај учениците, семејството, училиштето, средината како и врсниците.

Според степенот на стручна подготовка најголем процент на испитаниците-родители се со високо образование 32 (38%), родители со средно образование 21 (53%), со основно образование 7 (37%).

Покрај различната процентулана застапеност во стапката на образование индикативен е фактот дека најголемиот број од родители се согласуваат- се на исто мислење дека кохезивното делување на повеќе фактори наведени во прашалникот може да делува во унапредување во креативноста кај нивните деца.

Видови на воспитни стилови кај наставниците кои најповеќе би помогнале во унапредување на креативноста кај учениците

Една од основните цели на истаржувањето беше да се утврди кој воспитен стил најповеќе доминира кај наставниците во процесот на унапредување на креативноста, но главната улога им беше поставена на родителите, како тие размислуваат за наставниците за тоа кои воспитни стилови најповеќе се доминантни во унапредувањето на креативноста кај учениците.

Од анализираните искази на испитаниците според (полот, националност и степенот на образование) слободно можеме да констатираме дека кај најголем број од нив преовладува демократскиот и партнерски однос на наставникот.

Најчест одговор добиен од испитаниците, 103 (84%) е дека, преовладува демократскиот и партнерски однос на наставникот, додека осатанатите дадени одговори се со исклучително пониска вредност.

Ако ги доведеме овие податоци во корелација со полот на родителите, можеме да констатираме дека мајките како и во првото прашање се многу побројни во одговорите, и тоа 76 (90%) одговориле дека демократскиот и партнерски однос на наставниците е најдоминантен од наведените воспитно образовни стилови кај наставниците. Испитаниците од машки пол исто така најповеќе одговори на истото прашање во 27 (56%) .

Степенот на застапена воспитна функција на училиштето во кое се едуцира ученикот

49 (41%) на ова пра прашање испитаниците одговориле дека воспитната функција сосема просечно се реализира во училиштето во кое се едуцираат учениците, додека релативно е мал процентот на испитаници 11 (9%) кои сметаат дека воспитаната функција на училиштето во едукација на учениците е во незадоволителен степен застапена. Ставот на родителите по однос на полот за тоа во колкав степен е застапена воспитната функција на училиштето е следен.

Анализата на податоците според полот и националната припадност на испитаниците за тоа во колкав степен е застапена воспитната функција во училиштето покажува дека не постојат големи разлики во ставовите помеѓу мажите и жените по основ на застапеноста на воспитаната функција на училиштето во кое се едуцира нивното дете.

Податоците покажуваат дека се најзастапени припадниците од Македонска националност со 41% и токму поради тоа го издвојуваме само овој параметар од истата потради релативно малата застапеност на припадници од другата национална припадност.

Според стручната подготовка на родителите анализата покажува, дека 25(45%) од родители со високо образование одговориле дека, воспитната функција во училиштето е застапена во рамките на просекот, додека 20(36%) сметаат дека воспитната функција во училиштето во едукација на учениците е присутна во задоволителни рамки. Овие податоци покажуваат дека очигледно сеуште треба да се работи дополнително на унапредување на воспитната функција во училиштето кај учениците бидејќи тоа е предуслов за нивно генерално унапредување, имплицитно во унапредување на креативноста кај учениците .

Потребата од вклучување на родителите во сите форми на активности во рамките на училиштето е императив за унапредување на креативноста на учениците?

Се почесто се наметнува потребата за максимална вклученост на родителите во сите форми на активности во рамките на стручната дејност на училиштето за

максимално поттикнување и унапредување на креативните функции на учениците. Потребно е родителите во секој момент да им излезат во пресрет на големиот број дилеми и нејаснотии со кои секојдневно се сретнуваат учениците, а тоа родителите ќе можат да го постигнат доколку се максимално посветени и активно инволвирани на целите и задачите кои ги задава како секојдневна задача училиштето преку наставниот кадар.

Во таа смисла 48 (33%) од родителите одговориле дека во голема мера активно се вклучени во училишниот процес во унапредување на креативноста на учениците, 44 (30%), се задоволни од активностите во училишниот процес во унапредување на креативноста на учениците, а само (28%) од испитаниците одговориле дека се вклучуваат во сите форми на активности во училиштето, се со цел за унапредување на креативноста кај учениците.

Ставовите на родителите вклучени во сите форми на активности во училиштето за унапредување на креативноста на учениците.

Врз основа на досегашната анализа може да се заклучи дека поголем е бројот на родители-мајки кои тврдат дека во задоволителни рамки 23 (24%) се активно вклучени во рамките на стручната дејност на училиштето, додека во рамките на просекот одговориле 23 (24%).

Релативно е понизок 18 (35%) процентот на родителите-татковци кои се вклучуваат просечно во стручната дејност на училиштето се со цел за унапредување на креативноста на учениците.

Анализирајќи ги податоците според степенот на стручна подготовка на родителите на истоименото прашање покажува дека 22 (35%) од испитаниците со висока наобразба комплетно (во голем степен) се вклучуваат во целиот образовен процес во кој се следи и унапредува креативноста кај учениците, додека како опаѓа стапката на образование кај родителите добиени се резултати дека оваа категорија на родители во рамките на просекот се вклучува во стручната дејност на училиштето, со цел да придонесе во унапредување на креативноста кај учениците.

Заклучок

Социјалната околина во која луѓето ги остваруваат своите животи има големо влијание врз развојот на креативноста. Колку е општеството послободно и подемократско толку е и креативноста поприсутна. Може слободно да се рече дека иновативноста на едно општество е истовремено и показател за неговата слобода и демократија. Развојот на креативноста, освен што бара вложување на свесен труд, вклучува размислување "надвор од кутијата", создавањето на нови и непознати мисли, поврзување на идеи и информации во нови и необични начини. Креативноста е клучот за личен развој, како и професионални и социјални вредности, како и целокупната благосостојба на секој поединец во општеството.

Креативниот поединец е ставен во средината на креативниот процес, тој е носител на креативни идеи кои се оригинални, единствени и не подлежат на авторитети. Притоа „слободното време е простор и можност за интеракција во процесите на индивидуализација, социјализација и инкултурација, тоа претставува простор за самоактуализација и остварување на способностите” – (Превшич, 2000).

Оттука може да се заклучи дека унапредувањето и развивањето на креативноста треба да се истражува пред сè како културен феномен, особено поради неговото сè поголемо значење во развивањето на човековите интелектуални способности, и унапредувањето на целокупниот процес на хуманизација. Затоа, за да успеме во оваа наша намера, во развојот и унапредувањето на надареноста и креативноста, потребно е да ја направиме истата како една мултидимензионална

концепција во културата. На тој начин ќе сметаме дека сме реализирале дел од поставената задача. Ако, пак со ваквото истражување предизвикаме поставувања на некои прашања, и го подигнеме нивото на љубопитност за поставената проблематика, мислам дека тоа е секако одреден придонес во создавање на услови за унапредување и развој на оваа проблематика.

Користена литература:

- Андриловиќ, В., Чудина Обрадовиќ, В. (2011). *Психологија учења и наставе* (стр. 143–151). Тузла: Филозофски факултет.
- Арнаудова, В. (2011). *Општествените услови и креативноста*. Битола.
- Арнаудова, В. Стимулирање на вештините за креативно мислење кај учениците од одделенска настава Меѓународно списание „УЧИТЕЛ” Универзитет „Св. Климент Охридски”, Педагошки факултет – Битола.
- Арнаудова, В., Ачковска Лешковска, Е. (2000) *Надарено дете*. Скопје: Филозофски факултет.
- Арсовска Несторовска, К. (1997). *Соработка на училиштето со родителите*. Битола: Микена.
- Арсовска Несторовска, К. (1998). *Влијанието на глобалните општествени промени на општествената положба на семејството*, студија на случаи Битола. Докторска дисертација. Скопје.
- Богнар, Б. (2010). *Школа која развија креативноста. Значај креативноста у современом друштву*. Доступно на: https://spomenkakocis.files.wordpress.com/2014/01/skola_koja_razvija_kreativnost-1.pdf, датум преузимања: 23. 4. 2020.
- Богнар, Л., Богнар, Б. (2007). Креативноста како значајна компетенција наставничке професи. У: Зборник радова *Компетенције и компетентност учелеља* (стр. 421 –428). Учителски факултет у Осеку.
- Grandić, R., Letić, M. (2008). Porodica kao faktor podsticanja darovitosti. U G. Gojkov (ur.), *Zbornik 14*, sa 14. okruglog stola *Porodica kao faktor podsticanja darovitosti* (str. 184–197). Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”, ; dostupno na: <http://www.uskolavrsac.edu.rs/Novi%20sajt%202010/Dokumenta/Izdanja/14%20Okrugli%20sto/default.htm>, datum preuzimanja: 23. 4. 2020.
- Звонаревич, М. (1989). *Социјална психологија*. Загреб: Школска книга.
- Јанаков, Б. (2009). *Современа Психологија на личноста*. Скопје: Филозофски факултет.
- Максић, С. (2006). *Подстицање креативноста у школи*. Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Максић, С., Павловић, Ј. (2006–2010). *Образовање за друство знања*. Доступно на: <https://www.ipisr.org.rs/istazivacki-projekti/prethodni-projekti/106-obrazovanje-za-drustvo-znanja>, датум преузимања: 23. 4. 2020.
- Maksić, S., Janjetović, D. (2008). Izuzetnost i jednakost u obrazovanju: neke etičke dileme. U R. Petrović (ur.), *Etička dimenzija obrazovanja – Ethical dimension of education: zbornik* (str. 96–104). Jagodina: Pedagoški fakultet.
- Максић, С., Мирков, С. (2009). *Сарадња школе и породице у подстицању талента и креативноста младих*. Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Somolnaji, I., Vognar, L. (2008). Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima. *Život i škola* br. 19, 87–94.
- Такашманова-Соколовска, Т. (1998). *Когнитивниот развој и сликата за себе во периодот на адолесценцијата*. Скопје: Графохартија.

Marina Kuzmanovska, MA
International Slavic University of Bitola
Republic of North Macedonia

**THE INFLUENCE OF SOCIAL FACTORS ON THE DEVELOPMENT
OF CREATIVITY IN LEARNERS**

Summary: Creative and talented children represent a unique social group that has a strong and powerful influence in society in order to achieve high achievements on a professional level. A creative person is defined as an individual whose unique characteristic features allow in certain circumstances to create new products that have a wider social significance.

Key words: creativity, social factors, giftedness, family.